

Besluit van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland van 16 december 1997, nummer 97-517083, ter afkondiging van hun besluit van 2 december 1997, nummer 97-516597, tot vaststelling van de 'Circulaire taakverdeling Grondwateroverlast in de bebouwde kom'.

Circulaire taakverdeling bij grondwateroverlast in de bebouwde kom

Doel van de circulaire

Met deze circulaire beogen wij ons standpunt duidelijk te maken waar het gaat om de taakverdeling tussen gemeente en waterschap in gevallen waarin men te maken heeft met grondwateroverlast. De initiërende rol van de gemeente bij grondwateroverlast in stedelijk gebied is voor ons belangrijk.

In veel gemeenten treedt vochtoverlast in woningen op. Deze vochtoverlast kan een gevolg zijn van bouwtechnische gebreken, woongedrag of van hoge grondwaterstanden.

Regelmatig voorkomende oorzaken van grondwateroverlast zijn:

- extreme weersomstandigheden;
- de vervanging van oude, drainerende, rioolbuizen;
- zettingen;
- peilverhoging of het dempen van (open) waterlopen;
- vermindering of beëindiging van grondwateronttrekkingen;
- onvoldoende voorzieningen voor ontwatering of afwatering;
- het slecht bouwrijp maken.

Een probleem bij de bestrijding van grondwateroverlast in stedelijke gebieden is dat er geen duidelijke taakverdeling bestaat tussen de betrokken partijen. In de Derde Nota Waterhuishouding is dit probleem gesignaleerd. Als beleid is daarin geformuleerd dat de provincies bij verordening de taakverdeling tussen gemeente en waterschap voor de beheersing van de grondwaterstand in stedelijke gebieden vast dienen te leggen. In deze nota is aangegeven dat: *'in aansluiting op bestaande taken- en bevoegdhedenstructuur, een functionele taakverdeling, waarbij de zorg voor de ontwatering tot de taak - en dus ook de rekening van - de gemeente blijft behoren en de zorg voor de afwatering waterschapstaak is, de meest doelmatige oplossing is'* (pag. 122 Derde Nota Waterhuishouding)

Als uitvloeisel van de Derde Nota is een proefproject in de gemeente Roosendaal en Nispen uitgevoerd. De Provincie Noord-Brabant, het Ministerie van Verkeer en Waterstaat, de gemeente Roosendaal en Nispen en het waterschap De Markvlietlanden hadden hiertoe opdracht gegeven. Het project staat beter bekend als 'proefproject Roosendaal'.

Het project heeft geleid tot aanbevelingen met betrekking tot:

- taakverdeling;
- financiering;
- een gestructureerde aanpak (stedelijke grondwaternota en maatregelnota);
- behandeling van klachten;
- monitoring en
- technische richtlijnen.

De aanbevelingen uit het project zijn onderschreven door de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, de Unie van Waterschappen, het Interprovinciaal Overleg, de koepel voor woningbouwcorporaties NCIV en de Nationale Woningraad. De aanbevelingen ten aanzien van de taakverdeling vormden de basis voor het Interprovinciaal Overleg om met modelartikelen te komen die de taakverdeling tussen gemeente en waterschap vastleggen. De artikelen zouden vervolgens in de bestaande provinciale waterhuishoudingsverordeningen kunnen worden overgenomen. In verschillende provincies zijn de modelartikelen overgenomen. Bij een aantal andere provincies speelt het probleem niet of in een dermate geringe mate dat opnemen van de taakverdeling in een verordening niet gewenst werd geacht.

Weer andere provincies waren van mening dat de wettelijke basis ontbreekt om aan gemeenten deze taakverdeling op te leggen en dat een dergelijke regeling niet rechtens afdwingbaar is. De afwateringstaak berust al bij het waterschap.

Ook Noord-Holland wenste de taakverdeling bij verordening te regelen. In november 1996 hebben wij de ontwerp-aanpassing van de Verordening op de waterhuishouding en waterkeringen Noord-Holland aan de Commissie Milieu, Water en Energie om advies voorgelegd. De voorgestelde taakverdeling was dat het waterschap zorg draagt voor de afwatering, de gemeente voor de ontwatering van het openbare terrein en de eigenaar voor de ontwatering van zijn eigen terrein. De Commissie Milieu, Water en Energie heeft in haar vergadering verzocht om een extern juridisch advies met name over de aansprakelijkheid van de provincie indien zij de taakverdeling in een verordening zou vastleggen. Daartoe is prof. mr. Th.G. Drupsteen ingeschakeld. Zijn advies luidde dat een beroep van gemeenten op artikel 146 van de Provinciewet (het vergoeden van kosten die zijn verbonden aan medebewindstaken aan gemeenten) niet kon worden uitgesloten, hoewel hij een dergelijk beroep zeer oneigenlijk zou vinden.

Voor ons is dit de aanleiding om de taakverdeling niet per verordening te regelen. Wij zullen in IPO-verband trachten om het rijk te stimuleren de problematiek op conforme wijze bij wet te regelen, dan wel dat het rijk in de wetgeving de basis biedt voor provincies om de taakverdeling in te vullen.

Taakverdeling

Bij grondwateroverlast zijn verschillende instanties betrokken: de kwantiteitsbeheerder (meestal het waterschap), de gemeente, de provincie en de burger. In deze problematiek speelt het onderscheid tussen afwatering en ontwatering een rol. Om duidelijk te maken wanneer er sprake is van afwatering en wanneer van ontwatering gebruiken wij de definities uit de verklarende hydrologische woordenlijst (commissie voor hydrologisch onderzoek TNO, 1986), en uit 'proefproject Roosendaal'.

Onder 'afwateren' verstaan wij 'het afleiden van water via een stelsel van open waterlopen naar een lozingspunt van het afwateringsgebied'.

Het begrip 'ontwateren' houdt in 'het afleiden van water uit percelen over en door de grond en eventueel door drainagebuizen en greppels naar een stelsel van grotere waterlopen'.

Ons principiële standpunt ten aanzien van de taakverdeling bij grondwateroverlastsituaties is als volgt:

De **kwantiteitsbeheerder** draagt zorg voor de afwatering.

De **gemeente** draagt zorg voor de ontwatering van het openbare terrein, en eventueel voor verzamelen en transportleidingen en aansluitpunten in openbaar terrein ter ontwatering van particulier terrein. Bij nieuw te bebouwen gebied houdt deze zorg tevens in de aanleg van ontwateringsmiddelen in toekomstig particulier terrein en het regelen van het beheer en het onderhoud van deze middelen. De gemeente kan bijvoorbeeld bij gronduitgifte de contractpartner (vaak een projectontwikkelaar) verplichten de benodigde maatregelen ten behoeve van ontwatering te treffen. Aanbevolen wordt om in elk geval afspraken over aanleg, beheer en onderhoud vast te leggen. Overigens is de gemeente niet verantwoordelijk voor de zorg van de ontwatering van het particuliere terrein. Het is voorstelbaar dat in specifieke situaties de scheidslijn tussen afwatering en ontwatering niet zo scherp is te trekken. In dat geval vertrouwen wij erop dat gemeente en waterschap in goed overleg tot een taakverdeling komen.

Onze eigen rol in deze problematiek zien wij als volgt. Als blijkt dat het uitvoeren van provinciaal grondwaterbeleid aantoonbaar oorzakelijk verband houdt met de grondwateroverlast, dan achten wij ons medeverantwoordelijk voor maatregelen die nodig zijn om de effecten van de vermindering van een grondwaterwinning te voorkomen.

De zorg voor de afwatering en de ontwatering omvat de aanleg, het beheer en het onderhoud van afwaterings- en ontwateringsmiddelen. Als het treffen van maatregelen tegen grondwateroverlast gewenst en noodzakelijk is, behoort er een ruime belangenafweging plaats te vinden bij de keuze van een pakket van maatregelen. Een van de criteria is dat de maatregelen tegen de laagst

maatschappelijke kosten worden getroffen. Daarnaast is het belangrijk dat rekening wordt gehouden met duurzaamheid van maatregelen en met eventuele effecten van het uitvoeren van maatregelen, zoals het optreden van verdroging, zetting, verzakking en aantasting van houten funderingspalen. Overigens is de aanleg van drainageleidingen niet de enige manier om een goede ontwatering te realiseren. Ook het aanbrengen van een goed doorlatende ophooglaag is een vorm van ontwatering. Als richtlijn voor een adequate ontwatering wordt vaak een hoogste grondwaterstand van 70 cm beneden maaiveld aangehouden. Deze richtlijn kan echter lokaal verschillen, afhankelijk van onder andere bodemopbouw en bouwwijze.

Soms zijn bouwtechnische maatregelen effectiever, bijvoorbeeld het leggen van folie op de bodem van de kruipruimte, het dichten van gaten en kieren op de begane grondvloer of het verbeteren van de ventilatie van de woonruimte. Een afweging tussen grondwater technische en bouwkundige maatregelen is vaak nodig en soms is een combinatie van deze maatregelen de meest optimale oplossing.

In nieuw te bebouwen gebied ligt het accent op het treffen van voorzieningen ter ontwatering van de grond, zoals ophoging, sloten en/of drainagebuizen.

Werkwijze

Ingeval te hoge grondwaterstanden optreden zou de gemeente een eerste onderzoek moeten instellen en brengt zij de daarvoor in aanmerking komende belanghebbenden op de hoogte, en voor zover van toepassing, de betreffende kwantiteitsbeheerder. Doel van het eerste onderzoek is om na te gaan van welke oorzaak sprake is. Vochtoverlast en grondwateroverlast zijn namelijk moeilijk te scheiden en kunnen te maken hebben met woongedrag, bouwtechnische gebreken en te hoge grondwaterstanden. Als uit het eerste onderzoek door de gemeente blijkt dat de oorzaak van de overlast is gelegen in de afwatering dan zal de kwantiteitsbeheerder verder in overleg met de betrokkenen bekijken hoe de problemen kunnen worden opgelost en hoe de kosten worden verdeeld of verrekend.

Ligt de oorzaak in de ontwatering, dan zal de gemeente in overleg met de betrokkenen bepalen of er nader onderzoek noodzakelijk is en op welke wijze en binnen welke termijn dit dient te gebeuren. Blijkt nader onderzoek noodzakelijk, dan worden er afspraken gemaakt over de verdeling of de verrekening van de daarmee gemoeide kosten. Tenslotte zal de gemeente in zo'n geval een voorstel doen voor de aanpak van de grondwateroverlast. Het voorstel omvat mede de verdeling of de verrekening van de kosten van de eventueel te nemen maatregelen. Wij bevelen aan om het openbare en particuliere terrein in samenhang te beschouwen. In eerste instantie wordt beoordeeld in hoeverre de ontwatering ten behoeve van de functie van het openbaar terrein bijdraagt aan de ontwatering van het particuliere terrein. Indien dit onvoldoende of minder doelmatig is om grondwateroverlast op te lossen, worden ontwateringsmiddelen op particulier terrein aangelegd. De eigenaar zal in het algemeen een keuzevrijheid hebben bij het al dan niet aan (laten) leggen van ontwateringsmiddelen. Een uitzondering hierop kan de situatie vormen waarbij schade aan anderen wordt veroorzaakt door het ontbreken van voldoende ontwatering (bijvoorbeeld perceelsoverschrijdende gevolgen). Veelal zullen burens dit onderling oplossen. De kosten van de maatregelen komen in principe ten laste van de gebate partij(en).

Voor verhaal van de kosten staan de gemeente onder andere de exploitatieovereenkomst en de baatbelasting ten dienst.

Een gezamenlijke aanpak door gemeente en kwantiteitsbeheerder is gewenst zodra blijkt dat de overlast wordt veroorzaakt door zowel ontwaterings- als afwateringsproblemen en een samenhangend stelsel van maatregelen nodig is. Centraal hierbij staat de initiërende rol van de gemeente. De gemeente is adviseur voor de eigenaren. Wanneer zich op grote schaal problemen voordoen kan de gemeente in overleg met de betrokkenen prioriteiten stellen bij de aanpak van de problemen.

Samenvatting

Samengevat houdt ons beleid in dat de zorg voor de ontwatering van openbare terreinen bij de gemeente ligt en de afwatering bij de kwantiteitsbeheerder. In het geval van grondwateroverlast is er een duidelijk initiërende rol weggelegd voor de gemeente. Als eerste aanspreekpunt zal zij de oorzaken van de overlast onderzoeken. Als de oorzaak van de grondwateroverlast is gelegen in de

ontwatering dan zal verdere actie liggen bij de gemeente. Wij maken een onderscheid in bestaand bebouwd gebied en in nieuw te bebouwen gebied. In nieuw te bebouwen gebied ligt het accent op het voorkomen van grondwateroverlast. De gemeente kan hier via het bouwrijp maken invloed op uit oefenen. In bestaand bebouwd gebied is de gemeente het eerste aanspreekpunt voor burgers. De gemeente heeft hier een adviserende en faciliterende rol.
Ligt de oorzaak bij de afwatering dan zal de kwaliteitsbeheerder dit initiatief overnemen van de gemeente.

Haarlem, 16 december 1997

Gedeputeerde staten voornoemd,

J.A. van Kemenade, voorzitter

C.J.N. Versteden, griffier

Uitgegeven op 24 december 1997

De Griffier der Staten van Noord-Holland

Afdeling: WNLO

Contactpersoon: J.F.M. van Brussel (tel. 023-5144621)

Categorie: overige besluiten van algemene strekking

Titel: Circulaire taakverdeling bij grondwateroverlast in de bebouwde kom

Datum: 02-12-1997

Nummer: 1997-77